

Türk Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi
Turkish Journal for the Spiritual Counselling and Care

Sayı: 2 • Aralık 2020 • 235-241
Issue: 2 • December 2020 • 235-241

Sosyal Hizmetlerde Manevi Danışmanlık ve Rehberlik

- Coşkunsever, A. (2018). *Sosyal Hizmetlerde Manevi Danışmanlık ve Rehberlik*.
İstanbul: Dem Yayınları (519 s.)
Coşkunsever, A. (2018). *Spiritual Counseling and Care in Social Services*.
İstanbul: Dem Publishing (519 p.)
ISBN: 9786054036882.

Sümeyye Nur Kaya

Yüksek Lisans Öğrencisi
Balıkesir Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
E-posta: smyynr94@gmail.com
Orcid: 0000-0002-9914-6688
Balıkesir / Türkiye

MA Student
Balıkesir University
Institute of Social Sciences
E-mail: smyynr94@gmail.com
Orcid: 0000-0002-9914-6688
Balıkesir / Turkey

Türk Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi
Turkish Journal for the Spiritual Counselling and Care

Makale Türü • Article Type Kitap İnceleme • Book Review
Geliş Tarihi • Received 06 Kasım 2020 • 06 November 2020
Kabul Tarihi • Accepted 18 Kasım 2020 • 18 November 2020

Ö z e t

Bu çalışmada Asude Coşkunsever'in doktora çalışması olan "Sosyal hizmetlerde manevi danışmanlık ve rehberlik" eseri incelenmiş ve araştırmacı hakkında biyografik bilgiye yer verilmiştir. Giriş bölümünde kitap incelenirken eserin hangi temel alanda yazıldığı ve o temel alanın hangi alt literal alana karşılık geldiği belirtilmiş ve eserin öne çıkan temel konusu hakkında teorik bilgiye değinilmiştir. Gelişme bölümünde eserdeki başlıklar temel alınarak bir değerlendirme yapılmıştır. Sonuç bölümünde ise eserin güçlü, zayıf ve geliştirilebilir yönleri ortaya konulmuştur. Yararlanılan kaynakların belirtilmesiyle makale sonlandırılmıştır.

A n a h t a r K e l i m e l e r

Manevi danışmanlık ve rehberlik • Sosyal hizmetler • Kız ergenler
Cinsel istismar • Yetiştirme yurtları • Çocuk destek merkezleri

A b s t r a c t

In this study, Asude Coskunsever's doctoral work "Spiritual care and counseling in social services" was examined and the biographical background of the researcher was included. In the opening chapter, while examining the book, it was stated in which field the work was written and which sub-literal field it corresponded to, and theoretical knowledge about the prominent main subject of the work was mentioned. In the body chapter, an evaluation has been made based on the titles in the work. In the conclusion, the strengths, weaknesses and improvable aspects of the work are presented. The article ended specifying the sources used.

K e y w o r d s

Spiritual counseling and care • Social services • Girl adolescents
Sexual abuse • Orphanages • Child support centers

1980 Bursa doğumlu olan Asude Coşkunsever, 2002 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun olmuştur. Ardından aynı üniversitede “Ergenlerde Dini Başa Çıkma Yöntemi Olarak Dua” isimli tezi ile yüksek lisansını bitirmiştir. “Sosyal Hizmet Kurumlarında Dini Danışmanlık ve Rehberlik” isimli tezi ile doktorasını tamamlamıştır. Araştırmacı muhtelif okullarda din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği yapmıştır. Daha sonra Diyanet İşleri Başkanlığı'nda vaizliğe başlamıştır. Coşkunsever evli ve iki çocuk annesidir.

Din, ergen bireye dünya görüşü benimseme konusunda yardımcı olmakla birlikte ergene inanç, gelenek, dini pratikler ve yaşam tarzı sunmaktadır (Hökelekli, 2002: 18). Bu nedenle gençlerin dini gelişimleri ve kendilik bilinci için manevi danışmanlara ihtiyaçları vardır. Öte yandan sosyal hizmet kurumlarında kalan ergen bireylerin yaşantılarını ve dünyayı anlamlandırmaları, doğru bir perspektife sahip olabilmeleri, psiko-sosyal uyum ve manevi olarak onarılmaları için profesyonel bir yardım almaları gerekir.

Manevi danışmanlık ve rehberlik; manevi danışmanlar tarafından nihai anlam ve konular bağlamında sorun yaşayan bireylere yönelik, ruh sağlığı sorunlarında onlara yardımcı olma, destekleme, rehberlik etme, kaygıyla baş etmeye çalışan kişilerde önleme, rahatlama veya kolaylaştırma hedefleyen yardım etme etkinliklerini içerir (Ok, 2008: 115).

Bu eser de manevi danışmanlık ve rehberlik alanında kaleme alınmış bir doktora çalışması olması nedeniyle akademik niteliği olan bir çalışmadır. Yazar, bu çalışmasında günümüzde önemi ve gereksinimi gittikçe artan manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin bir araştırma alanı olan kız yetiştirme yurtları, çocuk destek merkezinde korunma altına alınan ergenleri manevi danışmanlık ve rehberlik açısından incelemeyi ve elde edilen bilgileri alan araştırması ile bilimsel bir temelde tartışmayı amaçlamaktadır (s. 28). Ek olarak söz konusu olan gençleri anlamayı da hedefleyen bu çalışmada, sosyal hizmet kurumlarında kalan ergenlerin yaşamlarında karşılaştıkları sorunlara rehberlik ederek onların topluma sağlıklı bireyler olarak kazandırılmalarına destek olmak amaçlanmaktadır (s. 29-30). Araştırmada sosyal hizmet kurumlarında kalan ergenlerin yaşadıkları sorunlara cevap aranırken ergenlerin sorunları ile başa çıkmada hangi dini başa çıkma yöntemlerini kullandıkları ve yaşadıkları sorunları dini açıdan nasıl yorumladıkları incelenmek istenmiştir. Aynı şekilde bu kurumda kalan ergenlerin yakın ilişki kurma şekilleri, öznel dindarlık algıları ve benlik saygılarının nasıl olduğunun cevabı aranmıştır.

Araştırmacı çalışmasında şu hipotezlere yer vermiştir: (1) Şanlıurfa

ve Bursa'daki sosyal hizmet kurumlarında kalan kız ergenlerin %38,5 ile en çok ailevi sorunlar yaşadıkları, %28,8 oranında enstest ilişkilerin yaşandığını, %17,3 sosyal ilişki sorunları, %9,6 cinsel istismar, %3,8 cinsel kimlik problemleri, %1,9 kendine zarar vermedir. (2) Ergenlerin en çok güvendikleri kişiler, arkadaşları ikincil olarak dindar kimselerdir. (3) Kurumda kalan ergenler kendilerini dindar olarak değerlendirir ve kendilerini din karşıtı olarak görmezler. (4) Kız ergenler %46,2 oranıyla yaşadıkları kötü tecrübeleri dini yüklemelerle açıklamaktadırlar ve bu duruma şükretmektedirler. (5) Ergenlerin dini başa çıkma yöntemlerini özellikle kötü durumlarda kullandıkları tespit edilmiştir.

Kısa bir önsöz ile başlayan kitap iki bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde problem, amaç, konu, araştırma soruları ve sınırlılıklar tespit edilmiştir. Konu ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilirken temel kavramlar ele alınmıştır (s. 25-46).

Eserin birinci bölümü 4 ana başlık altında incelenmiştir. İlk başlık "Sosyal Hizmetler (Yetiştirme Yurdu ve Çomem)" dir (s. 49-109). Bu bölümde sosyal hizmetlerin tarihçesi, yetiştirme yurtları ve tarihçesi, günümüzde sosyal hizmetler ve günümüz sosyal hizmetlerin amacı, sosyal hizmet kurum türleri olan; (a) çocuk yuvaları, (b) yetiştirme yurtları, (c) çocuk evleri sitesi (sevgi evleri), (d) çocuk evleri, (e) çocuk koruma, ilk müdahale ve değerlendirme birimi (ÇOKİM), (f) çocuk destek merkezlerine (ÇODEM) yer verilmiştir. Ardından sosyal hizmet kurumları açısından çocuk istismarı ve ihlali, çocuk istismarının nedenleri ve risk faktörleri, istismar türleri; (a) fiziksel istismar, (i) fiziksel istismar ve risk faktörleri, (ii) fiziksel istismarın sonuçları, (b) duygusal istismar, (i) duygusal istismar ve risk faktörleri, (ii) duygusal istismarın sonuçları, (c) cinsel istismar, (i) cinsel istismar ve risk faktörleri, (ii) cinsel istismarın sonuçları, çocuk istismarı ve koruyucu önlemler hakkında bilgi verilmiştir.

"Ergenlik ve Sosyal Hizmet Kurumlarında Ergen Olmak" (s. 109-142) isimli ikinci başlıkta ise ergenlerin fiziksel, cinsel, duygusal, sosyal, bilişsel, ahlaki, kişilik gelişimleri ve ergenlik dönemi sorunlarından bahsedilmiştir. Devamında sosyal hizmet kurumlarında kalan ergenlerin fiziksel, bilişsel, duygusal, sosyal ve cinsel sorunları değerlendirilmiştir.

Bölümün üçüncü başlığı "Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Kuramsal Çerçeve" (s. 142-247) dir. Adı geçen bu bölümde psikolojik danışmanın ve rehberliğin tanımı, amacı, yaklaşımları ele alınmıştır. Ardından manevi danışmanlık ve rehberliğin tanımı, amacı, ortaya çıkışı gibi konulardan bahsedilmiştir. Manevi danışmanlık ve rehberlikte Hz. Peygamber, İngiltere ve Türkiye örneklerine yer verilmiştir. Bunun yanında

manevi danışmanlık ve rehberlikte kullanılan tekniklere ve uygulama alanlarına değinilerek bölüm sonlandırılmıştır.

Birinci bölümün dördüncü ve son başlığı olan “Sosyal Hizmet Kurumlarında Manevi Danışmanlık ve Rehberlik ve Psikolojik Teoriler” (s. 247-318) de ise güven ilişkisi oluşturma, sosyal ilişkiler, benlik saygısı, yükleme teorisi, dini başa çıkma gibi konular manevi danışmanlık ve rehberlik bağlamında değerlendirilerek “Teorik Çerçeve” bölümüne son verilmiştir.

Kitabın ikinci bölümü bulgular ve yorumlara ayrılmıştır. Bu bölüm de konu beş başlıkta incelenmiştir. İkinci bölümün ilk başlığı “Metodoloji” dir (s. 321-323). Bu bölümde mülakat tekniğinin araştırmaya yaptığı katkılardan, nitel araştırma yöntemlerinden ve olumlu yönlerinden bahsedilmiştir.

“Evren ve Çalışma Grubu” (s. 323-325) isimli ikinci başlıkta araştırmanın metodolojisi hakkında bilgi verilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın evreni çocuk destek merkezlerinde ve kız yetiştirme yurtlarında kalan, duygusal, fiziksel ve cinsel istismara uğramış kız ergenlerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Bursa (2013- 2014) ve Şanlıurfa (2011-2012) yetiştirme yurdu ve çocuk destek merkezlerinde kalan 52 kız ergen bireylerdir. Örneklemin %25'i Bursa yetiştirme yurdunda kalan %25'ini Bursa çocuk destek merkezinde kalan, %25'ini Şanlıurfa yetiştirme yurdunda kalan, %25'ini de Şanlıurfa çocuk destek merkezinde kalan kız ergenler oluşturmaktadır. Örneklemin %5,8'i 19-20 yaş grubu, %25'i 13-15 yaş grubu, %69,2'si de 16-18 yaş grubundandır. Kurumda kalma süreleri bakımından incelendiğinde örneklemin %46,2'sinin 1-4 yıl arası, %19,2'sinin 5-8 yıl arası, %17,3'ünün 1 yıldan az, %17,3'ünün ise 9 yıl ve üzeri kaldığı tespit edilmiştir.

Kitabın üçüncü başlığı “Veri Toplama Araçları” dır (s. 325). Adı geçen bu bölümde nitel araştırma desenlerinden yedi sekiz kişilik ön test grubuna yarı yapılandırılmış mülakat uygulandığı belirtilmiştir.

“Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi” (s. 326) isimli dördüncü başlıkta ise içerik analizi yapılırken hangi aşamaların uygulandığına yer verilmiştir.

Bölümün beşinci başlığı “Bulgular” dır (s. 327-455). Bu bölümde ergenlerin sorunları, yakın ilişkileri, öznel dindarlık algıları, benlik saygıları, dini yüklemeleri ve dini başa çıkma ile ilgili bulgular ele alınmıştır. Ergenlerin kaldıkları kurumlar ve şehirler göz önünde bulundurularak bir değerlendirme yapılmıştır.

Araştırmanın “Sonuç ve Öneriler” (s. 455) başlıklı bölümünde sosyal hizmetler kurumunda kalan ergenlerin ailelerinden daha çok arkadaşlarına güvendiklerinden bahsedilmiştir. Çocuk destek merkezlerinde kalan ergenler ise öğretmenlerine daha çok güvenmektedirler. Ergenler en çok ailevi sorunlar yaşamaktadır. Bunun yanında ergenlerin çoğunluğu kendini değerli bulmaktadır. Hiçbir ergen din karşıtı değildir ve kendini biraz dindar olarak tanımlamaktadır. Ayrıca çocuk destek merkezlerinde kalan ergenlerin dini başa çıkma yöntemlerine, yetiştirme yurdunda kalanlardan daha çok başvurdukları tespit edilmiştir.

Araştırmada “Kaynaklar” (s. 451-503) başlığıyla yararlanılan dokümanlara yer verilmiştir. Ardından “Ekler” (s. 503-519) başlığıyla çalışmada kullanılan yarı yapılandırılmış mülakat soruları, araştırma soruları doğrultusunda tasnif edilen sorular ve kişisel bilgi formlarına yer verilerek kullanılan teknik formlar akademik camiaya sunulmuştur. Ayrıca Şanlıurfa ve Bursa sosyal hizmet kurumlarında kalan ergen bireylerin gözlemlerinin karşılaştırılması yapılmıştır. Araştırma etkinliklerine katılan vaiz adaylarının ilk izlenimlerinden bahsedilerek eser sonlandırılmıştır.

Eserin birinci bölümü teorik, ikinci bölümü ampiriktir. Teori bölümlerinde söylemler çeşitli akademik kaynaklarla desteklenmiştir. Ampirik bölümde ise nitel araştırma yöntemlerinden katılımlı gözlem ve yarı yapılandırılmış mülakat tekniklerinden yararlanılmıştır. Çeşitli istatistiksel veriler ve resimlerle zenginleştirilmiş eser daha çok akademik dünyaya hitap etmektedir.

Sonuç olarak manevi danışmanlık ve rehberlik alanına kazandırılan bu kitap hakkında genel bir değerlendirme yapıldığında şunlar ifade edilebilir:

(a) *Güçlü yönleri:* (i) Araştırmanın hedefleri gerçekleştirilirken kitabın işleniş planına uyulmuştur. (ii) Coşkunsever, gerekli literatürü iyi bir şekilde taramış, birincil kaynakları tercih etmiştir.

(b) *Zayıf yönleri:* (i) Eserde akademik dil kullanımına ilişkin anlaşılabilirlik sorununun olduğu tespit edilmiştir. Bunlar şöyle sıralanabilir: (i) Eserde imla hataları mevcuttur (s. 456) (ii) Çalışmanın akademik dil bakımından çok güçlü olduğu söylenemez (s. 323) (iii) Kitabın başlığı çalışmanın içeriğini tam olarak yansıtamamaktadır.

(c) *Geliştirilebilir yönleri:* (i) Eserdeki yazım hataları tekrar denetlenmelidir. (iii) Eserin akademik dili yükseltilmelidir. (ii) Kitabın başlığı, çalışmanın içeriği ile sınırlandırılmalıdır.

Kaynaklar

Coşkunsever, A. (2018). *Sosyal hizmetlerde manevi danışmanlık ve rehberlik (Yetiştirme yurdu ve çocuk destek merkezi örneği)*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.

Kök, M. (2000). Yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin psikolojik belirti düzeylerinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(8), 78-84.

Ok, Ü. (2008). İnanç bakım danışmanlığı ve bir model geliştirme denemesi. [içinde] *Manevi Sosyal Hizmetler- II*. Ed.: A. Seyyar. (ss. 103-140). İstanbul: Rağbet Yayınları.

